

When's Your 15 Minutes?

Max Fisher Dies at 96

20:18 Mar 06, '05 / 25 Adar 5765

Max Fisher, "perhaps the single most important lay person in the American Jewish community," said the late U.S. Senator Jacob Javits, died in his home on Thursday at the age of 96. Forbes magazine's annual ranking of the nation's 400 wealthiest individuals in 2004 estimated Fisher's fortune at \$775 million – and he poured most of it back into Jewish and other philanthropy.

Co-founder of the Aurora Gasoline company, which became one of the largest independent oil companies in the Midwest, he retired from business in 1963 to devote most of his time to fund raising and philanthropy. As head of the United Jewish Appeal, he orchestrated an international campaign for Israel after the 1967 Arab-Israeli war. He also headed the Council of Jewish Federations and the American Jewish Committee, and was solicited for advice and help on Israeli issues by several U.S. Presidents.

Fisher made his first visit to Israel in 1954, and suggested to then-Finance Minister Levi Eshkol that the country's financial situation might be improved by stemming the flow of immigration. Fisher said he never forgot Eshkol's answer:

"Every Jew in Israel remembers how 6 million fellow Jews died under Hitler because they had no place to go. Even if you don't give us another dime, no Jew is ever going to add to that 6 million. Israel may go under, but one thing we'll never do: We will never close the gates... Israel exists so Jews may exist."

Fisher learned the lesson well. Jewish Agency Chairman Salai Meridor said that Fisher "was the determining factor in the decision to put Aliyah to Israel at the top of the agenda following the opening of the gates of the Soviet Union. In his merit, a million Jews came to Israel instead of going elsewhere."

Meridor called him the "greatest of Diaspora Jewry leaders since the establishment of the State."

Fisher was influential in convincing the Nixon administration to send emergency help to Israel during the Yom Kippur War in 1973. Nixon did not rush to answer Israeli Prime Minister Golda Meir's plea for arms and aircraft, and Fisher told him, "I have worked hard for you and I never have asked anything for myself, but I'm asking you now. Please send the Israelis what they need. You can't let them be destroyed."

1

לעשות לה רעה, והנה כיסה את האומה הזאת
הקטנה חשך ענן וערפל, וכשהגיע נחש זה על
אומה זאת, והנה רוח סערה באה מארבע פנות
העולם, ותגע בנחש ותעטה אותו, כאשר יעטה
האדם הבגד, והיתה חותכת את הנחש חתיכות
חתיכות, והיו אותן החתיכות מתעטפות ואובדות,
כמו קש והדק והמוץ, אשר תדפנו רוח, וכל אתר
לא השתכח להון, מיד נגלה הענן והערפל מעל
אותה האומה, והיה זורח עליה השמש והאור
ככתחלה, ויקץ מרדכי משנתו, וכתב החלום ההוא
על פנקסו, ושמר הדבר וחתם סוד זה, והוסיף
תפלות לבורא יתעלה, כי ידע בודאי שצרה גדולה
עוברת על ישראל וממנה יושע, ולכן לא נואש
מלבקש רחמים לבורא יתברך, וצוה לאסתר ג"כ
לבקש רחמים. (מדרש מגילת אסתר)

[ב] ומרדכי ידע, ידע מימים קדמונים שיצא
על ישראל צער גדול, לפי שהיה ליל אחד
במדרשו, בוכה ומצטער על גלות ישראל, ומתפלל
ומתחנן להקב"ה שיגאלם במהרה, ויוליכנו לבית
הבחירה, ויישן וירא בחלום, שהיה עומד במדבר
בארץ מישור, ושלא היה מכיר אותו מדבר, ויקבצו
גוים רבים באותו מקום, והם מתערכים אלה עם
אלה, והיתה שם אומה קטנה ובזויה, עומדת
לכדה לצד אחד ברחוק מן הגוים ההם, וישא
עיניו וירא, והנה נחש גדול שהיה מתעלה מבין
האומות ההם, והיה הולך ועולה באויר, וכל מה
שעולה מתגדל מאד בגופו ובעביו, והיה נוטה
לצד האומה הקטנה והיה קרב אליה, והיה חושב

שבניכם שרויין בה, כי מלאכי השרת וחמה ולבנה וכוכבים ומזלות ושמים וארץ וכל צבא המרום, בוכים במרד ואתם עומדים מנגד ואינכם משגיחים, אמרו לו מפני מה, אמר להם מפני שנהנו ישראל מסעודתו של אחשורוש, ובעבור זאת נגזרה עליהם גזירה לכלותם מן העולם ולאבד את זכרם, אמרו לו אברהם יצחק ויעקב אם הם עברו על דת הקב"ה ונחתמה גזירתם, מה אנו יכולים לעשות, חזר אליהו וא"ל למשה, אי רועה נאמן כמה פעמים עמדת על הפרץ לישראל ובטלת גזירתם לבלתי השחית, שנאמר (תהלים קו, כג) לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית, מה תענה על הצרה הזאת כי באו בנים עד משבר וגו' (ישעיה לז, ג), א"ל משה כלום יש אדם כשר באותו הדור, א"ל יש וישו מרדכי, א"ל לך והודיעו כדי שיעמוד הוא משם (מעולם התחתון) בתפלה, ואני מכאן, ונבקש רחמים עליהם לפני הקב"ה, א"ל רועה נאמן כבר נכתבה אגרת כלייה על ישראל, א"ל משה אם בטיט היא חתומה, תפלתנו נשמעת, ואם בדם נחתמה, מה שהיה הוא (כלומר מה שהיה ונגזרה כבר הוא ואין להשיב. מת"כ), א"ל בטיט היא חתומה, א"ל משה רבינו לך והודיע למרדכי, מיד הלך והודיע למרדכי הה"ד ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו, כיון שהגידו לאסתר, מיד ותתחלחל המלכה מאד (להלן פסוק ד). (אסתר רבה פ"ז-יג)

[ו] ומרדכי ידע... ויקרע מרדכי את בגדיו, א"ר ישמעאל שמונה עשר אלף וחמש מאות הלכו לבית המשתה, ואכלו ושתו ונשתכרו ונתקלקלו, מיד עמד שטן והלשין עליהם לפני הקב"ה, ואמר לפניו, רבש"ע, עד מתי תדבק באומה זו שהם מפרישין לבכם ואמונתם ממך, אם רצונך אבד אומה זו מן העולם, כי אינם באים בתשובה לפניך, אמר הקב"ה תורה מה תהא עליה, אמר לפניו רבש"ע תסתפק בעליונים, וגם הקב"ה השוה דעתו למחות את ישראל, באותה שעה אמר הקב"ה למה לי אומה שבשבילה הרביתי אותותי ומופתים לכל הקמים עליהם לרעה, אשביתה מאנוש זכרם (דברים לב, כו), מיד אמר הקב"ה לשטן, הבא לי מגילה ואכתוב עליהם כלייה, באותה שעה הלך השטן והביא לו מגילה וכתב עליה, מיד יצתה התורה בבגדי אלמנות ונתנה קולה בבכי לפני הקב"ה, וגם מלאכי השרת צעקו לקול בכייתה, ואמרו לפניו רבש"ע אם ישראל בטלים מן העולם, אנו למה אנו צריכין בעולם, שנאמר (ישעיה לג, ז) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון, כיון ששמעו חמה ולבנה כך אספו נגהם שנאמר (שם נ, ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם, באותה שעה רץ אליהו זכור לטוב בבהלה אצל אבות העולם ואצל משה בן עמרם, ואמר להם עד מתי אבות העולם רדומים בשינה, ואי אתם משגיחים על הצרה

[מא] על עמה, עד עתה אין אסתר מגדת, מעתה נתן לה רשות להודיע שהיא יהודית, שנאמר על עמה, וכן אמרה אסתר (להלן ז, ד) כי נמכרנו אני ועמי.

3

(לקח טוב)

4

[מב] ותצוהו אל מרדכי, מה צותה אותו, אמרה לו הוא אמר לי שלא אגיד שהן עמי, ועכשיו הוא חוזר בו, לא יפרסם הדבר אלא מדוחק גדול.

(אגדת אסתר)

6

[נג] ממקום אחר, למה לא נזכר השם במגלת אסתר, לפי שנכתבה במלכי מדי ופרס, ולא רצו להטיל בה השם הנכבד והנורא, וכתבו ממקום אחר.

(לקח טוב)

5

[נד] כי אם החרש תחרישי... ממקום אחר, אם תשתקי עכשיו שלא ללמד סניגוריא על אומתך, סופך לשתוק לעתיד לבא ואין לך פתחון פה, למה, שאת יכולה לעשות טובה בימיך, ולא עשית, ומה את סבורה שהקב"ה מניח את ישראל, מכל מקום מעמיד להם גואל, הה"ד ריות והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר.

(אסתר רבה פ"ח-ו)

7

ביאור הגר"א**(יד) ואת זבית אביך**

תאבדו. פירוש, כמו שנאמר (משלי יח ט): גם מתרפה במלאכתו אח הוא (לאיש) לבעל משחית. פירוש, אם יש בידו להציל ואינו מציל, לא די שאינו מקבל שכר, אלא הוא כמו הורג, ולכך אמר שאת זבית אביך תאבדו, ואת שאת מלכה, מקל וחומר:

8

[סז] ובכך אבוא אל המלך אשר לא

כדת, ואע"פ שאני מתה עליהם, הם עמי, וכדיי שאהרג עליהם בעולם הזה ויהיה לי חלק לעוה"ב.

(מדרש פנים אחרים נו"ב)

9

[עא] לך כנוס... ויעבר מרדכי, אמרה לו לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים, אלו הן י"ג וי"ד וט"ו בניסן, שלח לה והרי בהם יום ראשון של פסח, אמרה לו זקן שבישראל, אם אין ישראל, למה הוא פסח, מיד שמע מרדכי והודה לדבריה, הה"ד ויעבר מרדכי ויעש ככל אשר צוה עליו אסתר, תמן אמרין שהעביר יום טוב של פסח בתענית, ועל אותה צרה ויתפלל מרדכי אל ה' ויאמר, גלוי וידוע לפני כסא כבודך אדון העולמים, כי לא מגבהות לב ומרום עין עשיתי, אשר לא השתחוויתי להמן, כי אם מיראתך פעלתי זאת לבלתי השתחוות לו, כי יראתי מפניך לבלתי תת כבודך לבשר ודם, ולא רציתי להשתחוות לזולתך, כי מי אני אשר לא אשתחוה להמן על תשועת עמך ישראל, כי לוחך הייתי מנצל רגליו, ועתה אלהינו הצילנו נא מידו.

